

re religionis, ut Lugo, Schmier cum cit. alii ex virtute iustitiae, cum quibus

8. R. 2. Clerici ex iustitia obligantur bona beneficia superflua erogare in causas pias, & consequenter si ea expendant in usus profanos, tenentur ad restitutionem; ita communis sententia veterum DD. cui subscribunt gravissimi TT. & Canonistae, Reginald. Tanner. Abb. Innoc. Pirhing. Engl. Reiff. Navar. eamque veram esse dicit P. Laym. lib. 4. tract. 2. c. 3. a n. 3. & in hoc sensu intelligendi sunt DD. dicentes, Clericos non esse dominos superfluum, puta dominio perfecto, & a restitutione libero. Prob. 1. ex antiquis Canonibus 12. q. 1. Can. 19. & seq. ubi Can. 22. ex Can. 40. Apostolorum, sola necessaria, non superflua Episcopo conceduntur his verbis: *ex his autem, quibus Episcopus indiget, ad suas necessitates, & peregrinorum fratrum usus, & ipse percipiat, ut nihil ei possit omnino deesse: lex enim Dei praecipit, ut qui altario deservit, pascantur de ipso*; ergo superflua non conceduntur Episcopo, vel alteri Clerico, sed manent in iure Ecclesiae pro iis causis per Can. 19. ibid. id vero quod manet in iure Ecclesiae, de iure, & iustitia ei debetur pro piis causis: tum quia cit. regula: *qui altari servit, de altari vivat*, passim reperitur in iure: ista vero regula: *qui altari servit, superflua capiat de altari*, nullibi reperitur, sed potius reprobat a iure, tanquam aequitati inimica. Nec obstat, quod Canones isti concepti sint pro statu Ecclesiae primitivae; nam Trident. Sess. 25. cap. 1. de reform. revocat se ad Canones antiquos Apostolorum; ergo etiam hodie observandi sunt quoad ea, quae statui presentis sunt accommodata; puta ut superflua necessitatibus pauperum, aliisque piis usibus, quibus debentur, applicentur. Prob. 2. ex Patribus obligationem iustitiae inculcantibus: nam S. Hieron. relatus in proem. dist. 42. de Clerico ait: *aliena rapere convincitur, qui ultra necessaria sibi revertitur*: & pro statu presentis Ecclesiae scribit S. Bernard. ep. 40. ad Canonicum Lugdunens. de altario, inquit, *non licet comparare aurea frena, & sellas depascentes: quidquid praeter necessarium victum, & simplicem vestitum de altari revertitur, tum non est rapina est &c.* Omitto plura similia testimonia, quae clare nobis indicant, quae fuerit mens Patrum de bonis beneficiis Clericorum, ut sane citra periculum relaxationis non sit ab eorum sententia recedendum. Prob. 3. Jura recentiora, dum severe prohibent superflua expendi in usus profanos, nulli pro causa assignant solam indecentiam, seu motum praecipit Ecclesiastici, sed plerumque exprimunt causam iustitiae, ut c. 4. h. t. ubi ex preventibus Ecclesiasticis res comparans dicitur committere sacrilegium par crimini Judae furis, & c. 16. de praebend. Clerici dicuntur vivere, & sustentari de patrimonio Jesu Christi, & Trident. S. 25. c. 1. de reform. prohibet confanguineos ditari ex rebus Ecclesiasticis, quia sunt res Dei &c. ergo praecipit Ecclesiasticum de erogandis superfluis in usus profanos, necessarios quidem dominio absoluto, & libero, superfluos vero dominio gravato, seu cum onere restituendi. Ad 2. debet esse certa saltem mediate, & illative, non immediate, & directe: si enim bona altaria praeter sustentationem Clerici, aliena sunt, illative certa est obligatio ea restituendi. Nec libertas a restituendo, nec obligatio restituendi certa est. Quia vero sententia nostra Juri, Patribus voluntati fundatorum, & rationi conformior videtur, & fere ab omnibus antiquis Doctoribus probata, merito tanquam probabilior, & tutior alteri sententiae praeferenda est. Ad 3. Obligatio ista oritur ex re iuste quidem accepta, sed cum gravamine restituendi; adeoque in effectu ex re materialiter iniuste accepta, nisi voluntas restituendi abest: quo casu res pauperum formaliter iniuste detinetur a clerico. Ad 4. Conc. seq. cum P. Laym. & aliis, nisi clericus datum compensaret ex bonis patrimonialibus, vel necessariis. Praxis in contrarium nihil probat: tum quia nescitur, ex quibus bonis clericus detinetur quia multa per patientiam tolerantur, quae si deducta fuerint in iudicium, exigente iustitia, non debeant tolerari c. 18. de praeb. Ad 5. Decantatum est in utroque jure, jus naturale materialiter mutari posse in his, quorum materia pendet a potestate principis: cum jus humanum sit, quod aliquod addit, vel detrahatur juri naturali l. 6. pr. ff. de J. & J. In bullis alle-

gatis privilegium conceditur quibusdam Clericis, & laicis, ne eorum bona Camera Apostolica applicentur; an vero bona superflua expendi possint in usus profanos, nihil isti statuitur, sed potius conscientiae Clericorum relinquitur. Imo fateor, Papam ex causa publica disponenda concedere posse privilegium: qualis causa in citatis bullis insinuat, ne scilicet Roma idoneis ministris, & viris ad gubernum Ecclesiae, & urbis decorem necessariis destituatur, cum Princeps ex causa publica etiam jus alteri quaeritum tollere possit. Sed ab his exorbitantibus nulla est consequentia; & ideo Innoc. XII. publice professus est, nec sibi licere bona Ecclesiae in nepotes non pauperes profundere, ut hoc exemplo alii Praelati dicant de bonis, & rebus Ecclesiasticis juxta aequitatis, & iustitiae leges disponere cit. Const. Romanum decet.

10. Dices: S. Thomas stat pro opposita sententia 2. 2. quest. 185. art. 7. in corp. ibi: *de his autem, quae sunt specialiter suo usui deputata, videtur esse eadem ratio, quae est de propriis bonis*. R. S. D. non tantum in loco pro nobis allegato, sed etiam in hoc loco manifeste stat pro nostra sententia: nam bonam sui, seu congruae sustentationi deputata (non absumi) sunt, sicut bona propria Episcopi. Secus si S. D. loqueretur de bonis etiam superfluis, multum Adversarii probarent, quod scilicet neque ex praecipit Ecclesiastico teneatur ea largiri, sicut nec propria bona, Praeterea S. D. loquitur ibi cum distinctione: si portio pro pauperibus, & fabrica Ecclesiae sunt separate: at si separate non sunt, talium bonorum distributio fidei ejus committitur; quod & nostra sententia asserit; cum portio pauperum confusa sit cum portione Episcoporum, & Clericorum, & hodierni fundatores bona abundantia Clericis conferentes, conformiter juri censentur operari, scilicet, ut quod superest, piis causis erogetur. Vide commentarium Cajetani loco cit.

11. Q. III. Quomodo in praxi Clericus uti possit beneficiis: R. I. Clericus, deductis bonis patrimonialibus, & industrialibus pro Missis, anniversariis, uti & redditibus stolis, ac distributionibus quotidianis, videat, quanti sint fructus grossi, qui intuitu beneficii dantur; deductis pariter expensis, & sterilitatum damnis; & ex altera parte videat, quantum Clericus ejusdem conditionis indiget pro honesta sustentatione, secundum morem patrie & praxim piorum, ac timoratorum; & facile deprehendet, an quid notabile superest suae sustentationi? In quo regula generalis statui nequit; sed attendenda est qualitas, literaturae, nobilitatis, aliae circumstantiae personae, & loci; cum alius praeter alii majori sustentatione indiget: ita tamen ut Clerici nobiles praecise ratione nobilitatis non vivant splendidius, quam laici nobiles ejusdem conditionis.

2. Clericus patrimonio carens, ex superfluis potest sua, & suorum confanguineorum debita exolvere, eosque pauperes, etsi filii spuri essent, alere; non tamen ad majorem splendorem evahere contra Trid. Sess. 25. c. 1. de reform. puellas inopes dotare, moderata convivia secundum morem patrie instituire, pro necessariis Ecclesiae, v. g. Paramentis, aliqua expendere; & denique non tantum pauperibus ostium mendicantibus, sed etiam nobilioribus personis succurrere, quae necessarii carent ad statum suum conservandum &c. 3. Quanta materia sufficiat ad peccatum mortale, definitur generaliter nequit; hoc certum est, quod aliquantopulus requiritur, quam ad furtum, quia Clerici pro filiis familiaribus habent respectu Ecclesiae, & honorum beneficiis ubi vero sit multus, seu notabilis excessus, non potest latere. Unde videtur bona fidei repugnare; & ideo non est absque peccato mortali S. D. loc. cit.

12. Q. IV. Penes quos sit dominium bonorum ad ipsas Ecclesias spectantium: R. I. Dominium supremum, & universale est penes Christum, cujus intuitu res donantur Ecclesiae; & ideo talia bona dicuntur patrimonium Christi Can. 1. 6. 26. &c. 12. q. 2. Dominium autem est penes Ecclesiam Romanam, seu Papam, tanquam Praelatum omnium Ecclesiarum: dominium vero particulare, & proximum est penes ipsas Ecclesias, ut personas fictas, seu penes collegia Clericorum, & Religiosorum; non vero penes muros materiales cap. 1. in fin. de testam. Can. 11. non dicitur 12. quest. 2. Trident. Sess. 25. cap. 3. de regular.

Quod si communitas Religiosorum sit incapax domini, hoc devolvitur immediate ad Sedem Apostolicam, vel ad ipsam Ecclesiam, ut personam fictam: quo modo etiam hereditas dicitur domina, l. 54. & 61. ff. de acquir. rer. domin. R. 2. Bona immobilia a Clerico comparata, si is ante promotionem suam nihil patrimonii habuit, pro tempore vitae conceduntur ad jus usum; at post ejus mortem cedunt Ecclesiae; quae presumuntur ex redditibus Ecclesiasticis comparata cap. 1. & fin. hoc tit.

TITULUS XXVI.

De Testamentis, & ultimis voluntatibus.

Agitur de hac materia in Sexto, & Clementinis lib. 1. In Decreto Can. 19. & seq. 12. q. 1. & Can. 46. & seq. 12. q. 2. & q. 3. 5. per tot. & Can. 4. cum seq. 13. q. 2. & Can. 14. cum seq. 16. q. 1. & Tridentino Sess. 22. c. 6. 8. & Sess. 25. c. 4. de restit. in iure civili: in Institut. lib. 2. tit. 9. & seq. & lib. 3. tit. 1. usque ad tit. 13. in Pandectis lib. 28. usque ad librum 38. inclusive per totum, in Codice lib. 6. tit. 9. usque ad finem hujus libri. Nov. 1. 2. 18. 115. c. 3. & seq. &c.

1. Nota 1. Ab actibus, & contractibus inter vivos transferri ad ultimas voluntates: quarum quinque sunt species: Testamentum, codicillus, legatum, fideicommissum, & mortis causa donatio. Ultima autem voluntas est postrema dispositio de bonis in tempus mortis. Dicitur postrema, seu ultima non ordine, quasi mutari in aliam dispositionem non possit: ambulatoria enim est voluntas defuncti usque ad vitam supremum exitum, l. 4. ff. de adimend. legat. Est ultima firmata, quia non aliter, nisi morte testatoris confirmatur: & per hoc differt ab actibus inter vivos, qui statim, non expectata morte contrahentium, firmi sunt.

2. Nota 2. Testamenta, & alias ultimas voluntates valde conformia esse rationi, & jure naturali, maxime in eo puncto, quo prolibus necessaria sustentatione relinquuntur: per se tamen, & quoad effectum efficacem testamenta sunt juris humani antiquissimi, & fere apud omnes gentes recepti: non vero formaliter jure naturalis, lib. 1. ff. de hered. pet. l. 130. ff. de V. S. nam inspecto jure naturali, non datur voluntas, nec dominium post mortem; ergo nec dispositio in tempus mortis. Quod ergo ultima voluntates sint efficaces post mortem, juri civili humano, praesertim consuetudinario tribuendum est: ita explicatur cap. 16. hoc tit. ibi: *legitima portio jure naturae debita, lib. fin. Cod. quor. bonor. ibi: lex ipsa naturae, l. 43. pr. ff. de unig. subsl. l. 1. C. de S. S. Eccl.*

3. Nota 3. Testamentum quoad nomen esse testamentum, seu testimonium mentis (Grammaticorum derivationem hic non curat Imp. pr. Inst. de testam. ord.) at quoad rem testamentum est voluntatis nostrae iuxta sententiam de eo, quod quis post mortem suam fieri velit: ita Modestini l. 1. ff. qui testam. facer. Dicitur iuxta, hoc est, juri conformis, qua haeres directe instituitur. Hinc interpretes supplent, seu declarant istam definitionem hoc modo: *testamentum est ultima voluntas directam heredis institutionem continens*: nam directa heredis institutio est substantiale testamenti constitutum, & distinctivum ab aliis ultimis voluntatibus, quibus haeres directe institui nequit, ut ex dicendis.

4. Nota 4. Jure antiquo tria fuisse genera testamentorum: quorum primum fiebat tempore pacis, & calatis comitiis, seu convocato universo populo. Alterum fiebat tempore belli; & Prociendum dicebatur, quia a provincibus ad bellum condebatur. Tertium fiebat per as, & libram, seu imaginariam venditionem, ubi tres concurrebant: unus, qui libram tenuit, & libripens vocabatur; alter qui vendebat familiam, seu bona sua; & tertius, qui emebat familiam, quinque testibus praesentibus §. 1. Inst. de testam. ordin. Sed haec in defectu videndum abiverunt. Hodie testamentum dividitur in solemne, seu perfectum, in quo omnes solemnitates a jure praescribere adhibentur: & non solemne, seu privilegiatum, quod ex privilegio juris sustinetur absque dictis solemnitatibus. Haec testamenta, vel sunt scripta, in quibus scriptura adhibetur, quae etiam dicuntur.

